

Viatge pels països que apliquen la pena de mort.

Pagar amb la vida

El món assisteix a una escalada d'execucions. Aquest és el darrer reportatge d'Aministia Internacional. Mentre, als Estats Units el patíbul ha tornat a l'escena.

"Un poble que oblidat està condemnat a repetir la seua història". La veu de Miguel Bonasso arriba clara i límpida per telèfon des de la Ciutat de Mèxic. Allí viu l'autor de l'esgarriosa novel·la memorial titulada *Ricordo della morte* (traduïda recentment per l'editor milanès Interno Giallo), thriller polític ambientat en la llòbrega època dels desapareguts argentins. Allí dirigeix un nou diari, *El Independiente* ("començarà a editar-se el maig", diu amb orgull). Ex-portaveu dels guerrillers Montoneros, 49 anys, Bonasso és un dels perio-

distes més atrevits i famosos d'Amèrica Llatina. Va ser condemnat a mort pels tribunals colpistes a l'endemà del colp d'estat del 1976 de la camarilla de generals-cabdills de Buenos Aires. L'empaitaven i es va veure obligat a l'exili. Aquest Ulisses salvat miraculosament de l'Odissea austral d'horror a escala massiva, llança avui des del Mèxic que li ha concedit un asil de deu anys, una roca a l'estany de la indeferència. El seu judici cru servix per a entendre que el viatge al final de la nit del terror no pot, no ha d'acabar.

La de Bonasso és la història d'un home, però també reflecteix el psicodrama d'una

nació. En engegar la màquina de la memòria i de la veritat sobre l'extermini de grups i les injustícies, un pensa en dos dossiers voluminosos preparats per Amnistia Internacional. Mentrestant, als Estats Units el botxí està a punt de tornar a l'acció després que l'estat de Califòrnia ha decidit enviar Robert Alton Harris el patíbul, un home que s'ha passat 11 anys a l'avantsala de la mort per haver matat dos adolescents. Des del 1976, a més, als Estats Units han estat ajusticiades 121 persones i 2.400 més esperen la setència.

Els dos volums d'Amnistia acaben de ser publicats a Itàlia per Hoepli. El crit de les

L'afusellament s'utilitza molt sovint per acabar amb els dissidents.

mares de la Plaza de Mayo, les mateixes que "ballen soles" en una cançó de Sting, ressona a les pàgines de *l'Informe 1989* de l'associació humanitària. Com també la desesperació de milers d'altres víctimes anònimes i negligides pels poders més o menys totalitaris dels cinc continents.

L'Informe sobre la pena de mort al món, en canvi, centra l'atenció en la pràctica de la pena capital, considerada ni més ni menys com "la mort premeditada d'un ser viu perpetrada per l'estat". En resulta una verdadera carta geogràfica del terror legal. El llenguatge, notarial i inapel·lable, és el de les xifres i les estadístiques.

Fullejar el dossier sobre la pena de mort significa alçar la tapa de les perversitats planetàries. Hi ha, per exemple, el testimoni ocular d'una lapidació ocorreguda a l'Iran. El relat del fet entra en detalls. El camió arriba a la plaça i descarrega pedres i grava a la vora del carrer. Dues dones vestides de blanc són conduïdes al lloc amb un sac al cap. Es comença a "ajusticiar-les". Potser són adúlteres. A l'Iran són lapidats també els que beuen alcohol, els culpables d'estupre, sodomia, acusacions malignes. Tot són delictes contra Déu. En breu, les dues condemnades són sepultades per una onada de pedres i transformades en dos cossos informes i ensangonats. Cauen a terra. Apareixen els Guàrdes de la Revolució i els trenquen la cara a les dues desgraciades per assegurar-se que són mortes.

Un mal entès sentit de la pietat deu haver-se infiltrat al codi penal iraquí: no pot ser condemnat a la força un acusat menor d'edat. Ni tampoc una dona embarassada. Fins ací el sentit comú. Perquè és suficient deixar passar quatre mesos després del part, i la interessada pot anar tranquil·lament a l'altre món. Sense mencionar que les famílies dels condemnats són obligades a pagar les "taxes sobre l'execució" que normalment oscil·len entre les 2.000 i les 12.000 pessetes i que serveixen per a cobrir les despeses en bales i el transport del cadàver. A més a més, està totalment prohibit que els familiars porten dol en públic o que celebren cerimònies fúnebres.

¿I què es pot dir d'aquell governador militar de Níger que el juliol del 1986 va donar ordre d'ajusticiar lentament els responsables d'uns robatoris a mà armada, fer-los de manera que es retardara la mort?

A l'Aràbia Saudita, Qatar, Iemen del Nord i Emirats Àrabs Units el cap del condemnat a mort pels tribunals islàmics ha de ser separat del cos amb una espasa. Si no és que es considera necessari tallar l'espina dorsal amb colps de sabre. Tot depèn

de la major o menor disposició del botxí a la carniceria. Acabada la qual, per llei, els monyons de les víctimes es mostren exposats al públic al mig de carrer durant 45 minuts.

L'estómac de l'opinió pública és durament colpejat pel puny d'Amnistia Internacional. La violació dels drets de l'home (els mateixos sancionats en una solemne Declaració Universal) és regla fixa a Sud-àfrica, on es registra un dels índexs d'execucions més alts del món. El règim racista de Pretòria condemna els negres de manera desproporcionada, jutjats per una magistratura quasi exclusivament blanca. *Quasi* és un eufemisme, perquè l'únic jutge de color és al *homeland* de Bophuthatswana.

Aquest *Informe sobre la pena de mort* fa públic també els països que mantenen i apliquen la pena capital. El dossier recull material de tots els països: durant l'any 1988 han estat ajusticiats 1.903 presoners en trenta-cinc nacions (un rècord des del 1981), mentre que 1.240 detinguts han vist ajornades les seves execucions per tribunals d'estat. L'abolició de la pena de mort progressa al ritme somnolent d'una nació per any. És veritat que 17 països, entre aquells que l'accepten en les seves lleis, no ajusticien ningú des de fa deu anys. Però de governs abolicionistes, n'hi ha només 80, és a dir, un reduït 44% del total mundial. A més entre 1979 i la meitat de 1988, per afrontar la plaga del narcotràfic, deu nacions han introduït expressament l'execució per crims de droga. Es tracta, per ordre alfabètic, de l'Aràbia Saudita, Bahrein, Bangladesh, el sultanat de Brunei (a Borneo), Xina, els Emirats Àrabs Units, Kuwait, Maurici, Qatar, i Sri Lanka. A Malàisia la força és obligatòria des del 1983. Les autoritats són les primeres a reconèixer la ineficàcia de la sentència capital com a instrument de mesura dissuasiva. ¿La prova? L'any 1983 el nombre de toxicòmans va incrementar.

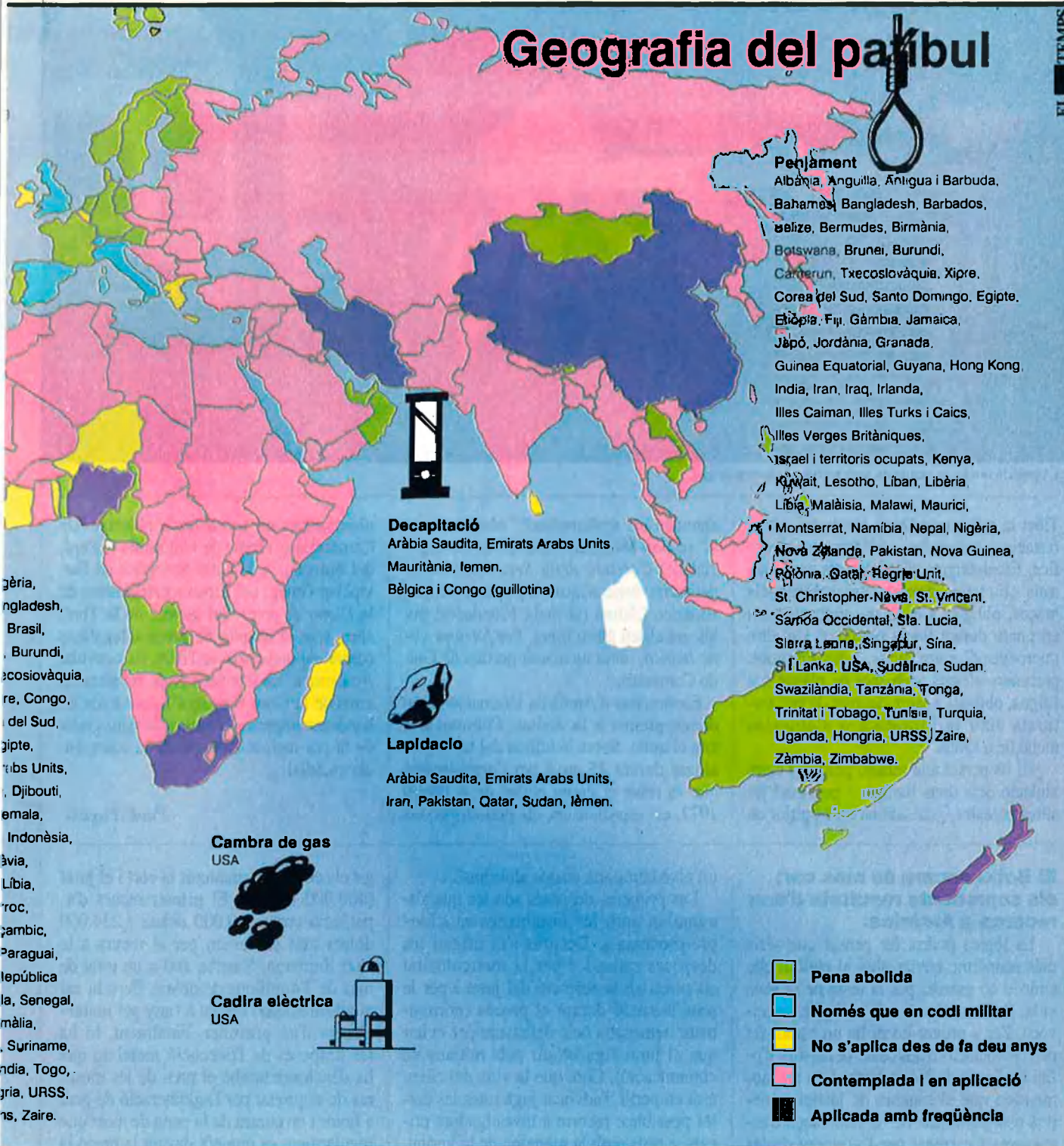
Són molts els estats que apliquen la pena de mort. Però Amnistia trau a la llum que de les 3.399 execucions realitzades a tot el món en el quadrienni 1985-1988, gairebé 2.219 (prop del 65%) són adscrites sols a quatre països. Per ordre de crueltat, és tracta de l'Iran (743 ajusticiats oficials), Sud-àfrica (537), Xina (500) i Nigèria (439). Finalment, una fitxa segellada a l'última pàgina de *l'Informe sobre la pena de mort al món* comptabilitza, amb gran meticulositat, els mètodes d'execució actualment en vigor: 85 nacions recorren a la *neteja* de l'afusellament, 78 a la força, 7 a les decapitacions, 7 a la lapidació i 1 (els

Estats Units) indiferentment a la cadira elèctrica, a la cambra de gas o a la injecció letal.

"Els nostres dos últims dossiers es completen, naturalment", explica Amadeo Flachi, de 53 anys, comerciant de Ferrara i des del 1988 president de la secció italiana de Amnistia Internacional (el secretari general de l'organització, que té estatus consultiu a les Nacions Unides i 750.000 seguidors repartits com taques de lleopard

Geografia del patibul

- Penjament**
 Albània, Anguilla, Antigua i Barbuda, Bahames, Bangladesh, Barbados, Belize, Bermudes, Birmània, Botswana, Brunei, Burundi, Camerun, Txecoslovàquia, Xipre, Corea del Sud, Santo Domingo, Egipte, Etiòpia, Fiji, Gàmbia, Jamaica, Japó, Jordània, Granada, Guinea Equatorial, Guyana, Hong Kong, Índia, Iran, Iraq, Irlanda, Illes Caiman, Illes Turks i Caics, Illes Verges Britàniques, Israel i territoris ocupats, Kenya, Kuwait, Lesotho, Líban, Libèria, Líbia, Malàisia, Malawi, Maurici, Montserrat, Namíbia, Nepal, Nigèria, Nova Zelande, Pakistan, Nova Guinea, Polònia, Qatar, Regne Unit, St. Christopher-Neva, St. Vincent, Samoa Occidental, Sla. Lucia, Sierra Leone, Singapur, Síria, Sri Lanka, USA, Sudàfrica, Swazilàndia, Tanzània, Tonga, Trinitat i Tobago, Tunísia, Turquia, Uganda, Hongria, URSS, Zaire, Zàmbia, Zimbabue.

Decapitació
 Aràbia Saudita, Emirats Arabs Units, Mauritània, Iemen, Bèlgica i Congo (guillotina)

Lapidació
 Aràbia Saudita, Emirats Arabs Units, Iran, Pakistan, Qatar, Sudan, Iemen.

Cambra de gas
 USA

Cadira elèctrica
 USA

- Pena abolida
- Només que en codi militar
- No s'aplica des de fa deu anys
- Contemplada i en aplicació
- Aplicada amb freqüència

per 150 països, es troba a Londres). "L'informe 1989, última edició d'una cita fixa de periodicitat anual, documenta de fet l'esglaiadora escalada d'execucions extrajudicials" continua Flachi, "mentre que l'altre volum, que ha tingut un sol precedent, el 1979, condemna l'assassinat d'estat. Són molts, massa, els governs que recorren sistemàticament a la tortura i a l'eliminació física dels dissidents al marge de tota forma de legalitat usant l'homicidi so-

ta comissió, les intervencions dels esquadrans de la mort o les desaparicions. Considerem igualment greu que el botxí, allí on la pena de mort és una pràctica legal, siga l'estat mateix". Segons l'Informe 1989 el anys 80 s'han caracteritzat per un nombre elevat d'execucions en massa i d'assassinats per part de forces del govern. No importa que les democràcies hagen augmentat de 44 a 61 en el decenni 1978-1989, com filosofa

l'últim llibre blanc de la Freedom House americana, publicat fa poques setmanes als Estats Units. Per Amnistia, més de 133 països s'han desfet de milers de ciutadans innocents només el 1988. N'hi ha per a tots, règims totalitaris o democràcies, dictadures feixistes o oligarquies teocràtiques. És paradigmàtica la situació a Burundi, on la comunitat minoritària Tutsi (l'1% de la població) extermina la majoria Hutu. Al

L'oposició també és castigada amb tortura i cambra de gas.

Tibet la policia de Deng aixafa les manifestacions antixineses amb ferocitat científica. Els detinguts són colpejats amb bastons elèctrics, penjats del sostre pels braços, obligats a estar nus amb els peus en punta durant llargs períodes. Un altre microepisodi entre molts, a les Filipines: presoners ofegats amb sacs de plàstic o a l'aigua, obligats a jaure damunt de gel, torturats amb la introducció d'objectes metàl·lics a l'anus.

¿Hi ha potser una relació perillosa entre violació dels drets humans i pobresa? En altres paraules, ¿s'assassina més i pitjor on

abunden els desheredats? "Absolutament sí" respon Maurizio Chierici, enviat especial del *Corriere della Sera* amb competències específiques a l'Orient Mitjà i Amèrica Llatina (al maig Mondadori publicarà el seu últim llibre, *Per fortuna sono bianco*, amb un acurat prefaci de Guido Ceronetti).

Els dossiers d'Amnistia Internacional no donen premis a la caritat. Commoció a tant el quilo. Sobre la utilitat del treball realitzat durant 25 anys per l'organització que va rebre el Premi Nobel de la Pau el 1977, els especialistes, els periodistes, els

observadors no tenen res a objectar. De Cambodja a l'Iran, de Colòmbia a Perú, del Salvador a la Unió Soviètica de l'arxipèlag Gulag, del Líban a l'Anglaterra de la *Dama de ferro* (el govern de la Thatcher, sota la sospita de greus il·legalitats contra els presoners de l'IRA, ha convidat Amnistia a "no interferir-se en els afers interns de la Gran Bretanya") i per totes les banderes impreses a l'atlas, la cartografia de la por mereix l'atenció de la consciència mundial.

Paolo Pagani

El Botxí encara és més car: els soprenents resultats d'una recerca a Amèrica.

La lògica podria fer pensar que seria més econòmic enviar algú al patíbul que tenir-lo en galeries per la resta de la seua vida. Però en aquest cas la lògica s'equivoca. Per a provar-ho hi ha un estudi fet per l'associació d'advocats defensors d'ofici de l'estat de Nova York. I en un moment en què el sistema de justícia americana està paralitzat per la mancança d'estructures i carregat per l'augment de les despeses, un argument d'aquest tipus pot resultar determinant en la batalla contra la pena de mort. Es llig a l'informe: "Els casos que preveuen la pena capital demanen més temps, tenen ramificacions més freqüents en les diferents fases de l'apel·lació, exigeixen algunes formes de recursos extrajudicials i tenen sovint repercussions polítiques. A més de destorbar l'administració regular de la justícia,

tot això comporta costos altíssims".

Les primeres despeses són les que s'acumulen amb les nombroses mocions pre-processals. Després s'hi afegien les despeses causades per la meticulositat adoptada en la selecció del jurat i per la seua retenció durant el procés (normalment demanada pels defensors per evitar que el jurat siga influït pels mitjans de comunicació). Com que la vida del client està en perill, l'advocat juga totes les cartes possibles: recorre a investigadors privats, a tests amb la màquina de la veritat, a consultes amb tot tipus d'experts, i freqüentment, com a últim recurs, a invocar la incapacitat de comprensió o la falta de voluntat de l'acusat.

Les despeses d'un investigador oscil·len entre 650 i 2.000 dòlars diaris, les d'un psicòleg poden superar els 10.000. Només en la primera instància, les despeses de la defensa són de 465.000 dòlars i els de l'acusació d'1.115.000. S'hi han d'afe-

gir els costos de mantenir la cort i el jurat (400.000 dòlars). El primer recurs d'apel·lació costa 210.000 dòlars i 224.000 dòlars més serveixen per al recurs a la Cort Suprema. S'arriba així a un total de més de 2,4 milions de dòlars. Però hi cal afegir-hi 45.000 dòlars a l'any pel manteniment d'un presoner. Finalment, hi ha les despeses de l'execució mateixa, que ha d'incloure també el preu de les mesures de seguretat per l'aglomeració de gent a favor i en contra de la pena de mort que regularment es reuneix davant la presó la vespra de tota execució. D'altra banda el manteniment d'un presoner a l'Estat de Nova York costa 25.000 dòlars l'any, i si es calcula que l'edat mitjana d'una persona condemnada per homicidi en primer grau és de 30 anys i que viurà fins als 70 anys, les despeses d'un condemnat a cadena perpètua són d'un milió de dòlars de mitjana.

Claudio Gatti